

Co gwarantuje dobre relacje międzypokoleniowe w rodzinie?

Słowa kluczowe: gwaranty, relacje międzypokoleniowe, rodzina

1. Wprowadzenie

Rodzina to nie tylko grupa osób powiązanych ze sobą, oddziałująca silnie na siebie często w sposób ukryty [Foward, 1993], ale też grupa, w której istnieją specyficzne więzi uczuciowe, obowiązują określone wartości, ideały i zasady moralne. Socjologowie uważają, że we współczesnej rodzinie występuje coraz więcej problemów i konfliktów. Głównym źródłem tych zakłóceń jest stosowanie przymusu w relacjach rodzinnych i nieumiejętne komunikowanie, które ma charakter zdawkowy [Elliot, Place, 2000].

Teorie wychowania bez porażek ukazują wiele zachowań rozgrywających się w konkretnych sytuacjach międzypokoleniowych. Istotne w nich są poglądy rodziców, skuteczne doradztwo, umiejętność aktywnego słuchania [Gordon, 1994]. Amerykański pediatra i psychoterapeuta Spock B. (1998) twierdzi, że narastające problemy współczesnej rodziny świadczą o braku duchowych fundamentów, na których młodzi ludzie mogli by się oprzeć. Najgorsze jest to, że fundamentów takich brak także rodzicom, niezdolnym do zaszczepienia dzieciom ideałów, za którymi warto podążać. Dynamika wartości duchowych, wyrażających się w pojęciach prawdy, dobra, piękna, jest duża i sprawia, że potrafią one wycisnąć swoje piętno na niżej usytuowanych wartościach witalnych czy materialnych [Olejniki, 1995]. Te duchowe fundamenty stanowią podstawę dobrych relacji międzypokoleniowych w rodzinach badanych.

Celem pracy jest próba znalezienia czynników zapewniających dobre relacje międzypokoleniowe w rodzinie.

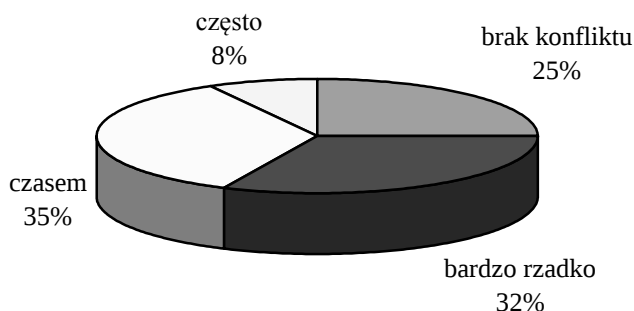
2. Materiał i metody

Narzędzie badawcze stanowił autorski kwestionariusz ankiety zawierający 21 pytań (8 otwartych, 13 zamkniętych). Dobór ankietowanych był losowy przez indywidualny kontakt z nimi. W badaniu uczestniczyło 145 osób w wieku od 19 – 30 lat w tym 66% kobiet i 34% mężczyzn. Respondenci pochodzili z Tarnowa i okolicy (Tarnów – 33%, małe miasto – 10%, wieś – 57%). Wykształcenie badanych: podstawowe 2%, zasadnicze zawodowe 8%, średnie 71%, policealne 11%, wyższe 8%.

3. Wyniki badań

Reprezentowana grupa młodych ludzi mieszka z rodzicami lub innymi krewnymi: z rodzicami 85%, z matką 3%, z ojcem 1%, z rodzicami i dziadkami 7%, z ciocią 1%, z siostrą 1%, sama 3%. Przeciętny wiek rodziców i innych starszych krewnych (w pełnych latach): matka 52, ojciec 57, babcia 75, dziadek 79, ciocia 60, wujek 66, praciocia 95. Badani są w dobrych relacjach z rodzicami, o czym świadczą odpowiedzi na pytanie o konflikt i jego częstotliwość (rys.1.).

Rysunek 1. Konflikt z rodzicami i jego częstotliwość

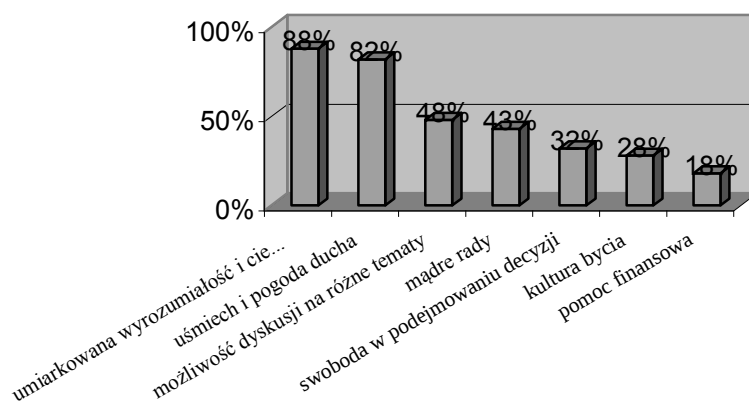

Do konfliktu z obojgiem rodziców dochodzi bardzo rzadko lub czasem. Najczęstszą przyczyną tego rodzaju konfliktu, jak podkreślają badani, są błędy rodziców. Należą do nich: staroświeckie poglądy, zbyt duże wymagania, nakopiekuńczość. Jako inne czynniki zakłócające relacje rodzice-dziecko wymieniono: niekulturalne zachowanie, apodyktyczną postawę, nerwowość rodziców, niedostatek materialny, złe warunki mieszkaniowe, nałogi (alkoholizm, palenie papierosów, uzależnienie od komputera), choroba.

Do częstego konfliktu między badanymi a rodzicami dochodziło w przypadku nałogu alkoholowego, niekulturalnego zachowania, apodyktycznej postawy i nerwowości rodziców. Złe warunki mieszkaniowe, niedostatek materialny, choroba – nie powodowały konfliktu lub występował on sporadycznie. Tylko 2% respondentów źródło konfliktów spostrzegło u siebie.

Gwarantami dobrych relacji, jakie istnieją między badanymi a ich rodzicami (zależne od rodziców) są: umiarkowana cierpliwość i wyrozumiałość: Są jak przyjaciele!; uśmiech i pogoda ducha, możliwość dyskusji na różne tematy, mądre rady, swoboda w podejmowaniu decyzji, kultura bycia, pomoc finansowa (rys.2.).

Rysunek 2. Gwaranty dobrych relacji z rodzicami (zależne od rodziców)

Jako gwaranty dobrych relacji z rodzicami (zależne od badanych) wymieniano: postępowanie zgodne z wychowaniem, słuchanie rad rodziców i pomaganie im, wyrozumiałość dla pokolenia wychowanego na innych ideałach, opanowanie, częsta i szczerza rozmowa, uśmiech i humor, kultura bycia, szacunek i zaufanie (tab.1).

Również swoje relacje z dziadkami badani określają jako bardzo dobre 70% i dobre 20% (obojętne lub złe 10%). Warunki bardzo dobrych kontaktów z dziadkami są podobne, jak w przypadku rodziców – wyrozumiałość 31%: Są bardziej

wyrozumieli niż rodzice!; wspólne przebywanie i rozmowa 24%, zgodność poglądów na wiele spraw 12%, wzajemna miłość 10%, mądre rady 10%, uśmiech, pogoda ducha, humor 6%, kultura bycia 4%, szacunek 4%, dobroć 4%, dalszy udział w wychowaniu 1%, pomoc finansowa 1%. Przyczyną obojętnych lub złych relacji z dziadkami jest zerwanie kontaktu lub rzadki kontakt, brak rozmowy i zainteresowania wnukami, brak ciepła emocjonalnego, niecierpliwość i niemożność dyskusji.

Tabela 1. Gwaranty dobrych relacji z rodzicami (zależne od badanych

Gwaranty	Częstość wymieniania
postępowanie zgodne z wychowaniem rodziców, słuchanie ich rad i pomaganie im	30%
wyrozumiałość dla pokolenia wychowanego na innych ideałach	23%
opanowanie	20%
częsta i szczerza rozmowa	13%
uśmiech i humor	11%
kulturalne zachowanie	10%
szacunek dla rodziców	8%
zaufanie	5%

Podobnie układają się relację między ciocią i wujkiem, badani uznają je za bardzo dobre 80% i dobre 15% (obojętne 5%). Warunkiem bardzo dobrych relacji z tymi krewnymi jest przede wszystkim częsty kontakt i możliwość dyskusji na różne tematy 17%, otwartość i wyrozumiałość 10%. Są bezkonfliktowi!; miłość i pomoc 10%, szacunek i więzi rodzinne 10%, kultura bycia i poczucie humoru 4%.

Respondentom jest dobrze w swoich rodzinach, ale chcą się usamodzielnąć. Na pytanie: Czy chcieliby mieszkać poza domem rodzinnym – 63% odpowiedziało „tak”, 32% „nie” (3% „nie wiem”, 2% „czasami”).

Najczęstsze uzasadnienie odpowiedzi „tak”: Chcę być samodzielny i podejmować własne decyzje! Chcę rozpocząć życie na własny rachunek! Planuję założyć rodzinę! Pojedyncze odpowiedzi: Jest mi ciasno w domu i marzę o ciszy! Ojciec upija się i krzyczy!

Uzasadnienie odpowiedzi „nie”: Jest mi bardzo dobrze w domu! W domu niczego mi nie brakuje! Jestem mocno związany z rodziną! Jest miła atmosfera! Podoba mi się okolica! Nie wyobrażam sobie życie poza domem!

Badani czują się bardzo dobrze w swoich rodzinach, w których istnieją silne więzi emocjonalne i panuje miła atmosfera. Te silne więzi rodzinne widoczne są w postawie respondentów do starszych krewnych. Osoby starsze w rodzinie mogą liczyć na różnorodną pomoc z ich strony jak: opieka w razie choroby 87%, rozmowa 81%, wyręka w ciężkich pracach fizycznych 71%, wsparcie psychiczne 64%,

transport 46%, pomoc finansowa 1%. Dotyczy to również opieki w razie długotrwałej choroby, gdzie 90% badanych deklaruje się ją zapewnić.

Najważniejszą rolę w postawie respondentów do rodziców i innych osób starszych w rodzinie odegrali sami rodzice 80% oraz religia i etyka katolicka 57%, duży wpływ miała też nauka i wychowanie w szkole 37% i dziadkowie 32%. W mniejszym stopniu przyczyniło się do tego środowisko rówieśnicze 10%, a w minimalnym środki masowego przekazu 3%.

Relacje międzypokoleniowe w obecnej rodzinie badana grupa zamierza przenieść do przyszłej swojej rodziny 88%, jednak chce je trochę zmodyfikować 22%.

4. Wnioski

I. W rodzinach respondentów istnieją dobre i bardzo dobre relacje międzypokoleniowe dzieci-rodzice-dziadkowie-wujowie.

II. Gwarantem takich relacji są wartości duchowe. Umiarkowana wyrozumiałość rodziców, dziadków, wujów i dzieci, uśmiech i pogoda ducha, częste i szczere rozmowy na różne tematy, słuchanie mądrych rad rodziców i dziadków, swoboda w podejmowaniu decyzji, kultura bycia, wzajemna pomoc, miłość i szacunek – zapewniły miłą atmosferę i wytworzyły silne więzi rodzinne. Te więzi i fundamenty na jakich je oparto, mają szansę przetrwania w następnych pokoleniach.

Literatura:

Eliot J., Place M., 2000, *Dzieci i młodzież w kłopotach*, WSiP, Warszawa, 124-125 s.

Forward S., 1993, *Toksyczni rodzice*, Wyd. CO, Warszawa, 122 s.

Gordon T., 1994, *Wychowanie bez porażek w praktyce*, Wyd. PAX, Warszawa, 34-84 s.

Spock B., 1998, *Rodzicom o dzieciach*, Dom Wyd. Rebis, Poznań, 22 s.

Olejnik S., 1995, *Etyka lekarska*, Wyd. Unia, Warszawa, 23 s.

What is guarantee of good relationships among generations at a family

Introduction: The sociologist alarms, that at the contemporary family bigger problems and conflicts among generations are occurring. Their sources they suspect at incompetent communication. An American pediatric and psychotherapeutic B. Spock says, that the reason of their conflicts is lack of the spirit foundations, on which the young people could lean. The parents also lack these foundations, which they can't portray to their own children, also the values and ideas, which are worth of following.

Objectives: The test finding factors of good relationship among generations at a family.

Material and methods: The questionnaire among 145 young people from age 19 to 30 inhabited in Tarnów district.

Results and conclusions:

1. At the respondents families exist very good or good relationships among generations children-parents-grand fathers-uncles.
2. The foundations of their relationships are strong families ties, nice atmosphere, staying with each other, often conversations, frankness and understanding, smile and cheerfulness, reciprocal love, help and respect.

Key words: guarantors, relationships among generations, family

Informacje o autorze:

Jadwiga Salamon – dr n. hum., wykładowca w Zakładzie Fizjoterapii PWSZ w Tarnowie. Dziedziny badań: etyka, filozofia, historia, socjologia. Autorka: *Ukryci bohaterowie* (Tuchów 1993); *Pozdrowienia z Karwodzi* (Tuchów 2001); *Kamienie milowe* (współ. Tuchów 2000). Artykuły: *Wartości i cnoty etyczne pielęgniarki i ich znaczenie w pracy zawodowej* (Onkologia Polska, 3/05); *Pielęgniarka w opinii zespołu terapeutycznego* (Problemy Pielęgniarstwa, z. 1-2/06); *Czy zespoły terapeutyczne realizują w pełni swoje zadania* (Problemy Higieny i Epidemiologii, t.88, 05.07). Wystąpienia na konferencjach naukowych: *Wprowadzenie do wartości* (Col. Med. UJ, Kraków 2002); *Filozofia medycyny Władysława Biegańskiego* (Tow. Eduk. Psychosomat., Kraków 2003); *Wieloaspektowy wymiar cierpienia* (AM, Białystok 2004); *Wartości i cnoty etyczne fizjoterapeuty* (AM, Białystok 2005); *Determinanty mobilizujące do walki z chorobą pacjentów z zaburzeniem ruchu* (AM, Szczecin 2004); *Niepelnosprawność, cierpienie a religia* (AM, Szczecin 2006); *Jak śmierć bliskiej osoby zmieniła nasze zachowanie* (AM, Białystok 2007).

e-mail: jadwigasalamon@op.pl